

Háber Péter

haber.peter@chello.hu

AZ ASSZIMMETRIKUS HADVISELÉS NÖVEKVŐ JELENTŐSÉGE

Absztrakt

A szerző a katonai konfliktusok egyik közeli példáját, az orosz – grúz konfliktust mutatja be. Tanulmányában a konfliktus történetével, a katonai események bemutatásával, elemzésével és következtetések levonásával, a válság aszimmetrikus jellegének kidomborításával foglalkozik. A katonai erőszak alkalmazását, az erőszak mértékét, jellegét és a konfliktusok újszerű jellemzőit is feldolgozza. Az aszimmetria kérdésében nem csak a „Dávid- Góliát” effektust, hanem az ettől eltérő módszereket eljárásokat is vizsgálja. A cikk végén a konfliktusból levonható katonai tapasztalatokat foglalja össze.

The author presents a nearby example of military conflicts, the Russia-Georgia War. He describes the history of the conflict, analysis and conclusions of the military events, by emphasizing the asymmetric nature of the crisis in his study. He also processes the use of force, the extent and nature of violence and the new characteristics of conflicts. In terms of asymmetry, he investigates other methods and procedures as well as the "David-Goliath" effect. The article concludes by a summary of the military experiences drawn from the conflict.

Kulcsszavak: *katonai konfliktus, aszimmetria, erőszak, túlzott erőszaka ~ military conflict, asymmetry, violence, extremely force*

BEVEZETÉS

Napjainkban mind a nemzetközi, mind a hazai katonai szakmai gondolkodásban egyre nagyobb teret nyer az aszimmetrikus hadviselés témaköre. Ugyanakkor általában ez a fogalom elsősorban a terrorizmus elleni harccal kapcsolatban jelenik meg. Azonban a reguláris haderők és a legkülönbélebb célok érdekében tevékenykedő irreguláris (de nem terrorista) erők is évszázadok óta alkalmazzák az aszimmetrikus hadviselést. Az aszimmetrikus műveletek általános meghatározását egy amerikai szerzőpáros foglalta össze a következők szerint: „*A katonai és a nemzetbiztonsági területeken értelmezve, az aszimmetria gyakorlatilag, a szembenálló féltől eltérő cselekvési változatokat (műveleteket), szervezeteket, és gondolkodási módot képvisel, abból a célból, hogy maximalizálja a saját előnyeit, és kiaknázza az ellenség gyengeségeit, valamint megragadja a kezdeményezést, vagy nagyobb cselekvési szabadságot nyerjen. Az aszimmetria lehet politikai-stratégiai, vagy katonai-stratégiai, illetve ezek kombinációja is.*”[1] Természetesen az aszimmetrikus tevékenység nem csak a stratégiai, hanem alacsonyabb szinteken is érvényesülhet és a szembenálló felek közötti küzdelem szinte bármilyen aspektusában megjelenhet.

A hazai és külföldi biztonságpolitikai és katonai szakértő egy része már a negyedik generációs hadviselés témakörével foglalkozik, amelyben egymást kiegészítve jelennek meg a hagyományos (reguláris erők közötti) és az aszimmetrikus hadviselés elemei, vagy azok egy része. „*A hadviselés korábbi generációiban a szembenálló felek egymás hadviselő képességének, fegyveres erőinek, infrastruktúrájának megsemmisítése útján igyekeztek megtörni egymás akarateréjét. Ennek érdekében a harci tevékenységet információs és propagandamunka egészítette ki. A negyedik generációs hadviselésben az erőpróba és az akaraterők összemérése közötti viszony visszajára fordul. Negyedik generációs erők — a döntéshozók és közvélemény manipulálása útján — közvetlenül az ellenség valamint szövetségesei akarateréjét támadják. A harctevékenység továbbra is nagyon fontos elem, de célja az ellenség pusztítása helyett a fegyveres propaganda: fegyveres akciók támogatják, kiegészítik, erősítik a propaganda és az információs kampányok üzeneteit. A műveletek egy időben folynak a megtámadott társadalom teljes mélységében, a katonai mellett a gazdasági, politikai, társadalmi dimenziókban és a nemzetközi életben is*” [2]

A szakemberek véleménye szerint a grúz-orosz fegyveres konfliktusnak azonban volt egy új, katonai-technikai jellemzője is. Ez a konfliktus volt az első, amelynek során a hagyományos fegyverek mellett, azokkal együtt az információs hadviselés eszközeit is bevetették. Felvetődik a kérdés: vajon a kibertérre (a számítógépes és információ, kommunikációs rendszerekre) is vonatkoznak-e a fegyveres küzdelem szabályai és törvényszerűségei? [3]

Ezt szeretném bemutatni a 2008-ban lezajlott grúz – dél-oszét – orosz fegyveres konfliktust használva példaként.

A GRÚZ – DÉL-OSZÉT – OROSZ FEGYVERES KONFLIKTUST ÖSSZEFOGLALÓJA

Előzmények

A grúz-dél-oszét konfliktust kiváltó közvetlen előzményeknek a 2008 tavaszán bekövetkezett események tekinthetők. Ezek időrenden az alábbiak szerint történtek. Először az abház-grúz tűzszüneti zónában következtek be incidensek, amelyek közül a legsúlyosabb az április 20-i eset volt, amikor az orosz légierő Grúzia légtérében lelőtt egy grúz pilóta nélküli felderítő repülőgépet. Ezt követően az orosz légierő bombázó és felderítő repülőgépeket telepített a Grúziához közeli repülőterekre, amelyekkel demonstratív repüléseket, valamint légi felderítést hajtott végre. Ezek a határ menti repülések áprilisban és májusban voltak a legintenzívebbek, de csökkenő intenzitással ugyan, a következő hónapokban is folytatódtak.

Az orosz fegyveres erőknek a Kaukázusban állomásozó alakulatai júliusban lényegében folyamatosan gyakorlatoztak. A gyakorlatokon résztvevő erők létszám, és a nehézfegyverzet mennyisége folyamatosan nőtt. A végrehajtásba bevont állomány nem települtek vissza állandó elhelyezési körleteikbe és a határ közelében maradtak. A legnagyobb orosz gyakorlat „Kaukázus 2008” fedőnéven augusztus 2-án ért véget. Ezen körülbelül 8000 fő vett részt.

Ezzel egy időben Grúziában békepartnerségi (PfP) -gyakorlat zajlott, amelyen a grúz haderőn kívül amerikai, örmény, ukrán és azeri katonák is részt vettek.

Eközben a dél-oszét–grúz adminisztratív határ mentén sorozatos fegyveres összecsapások történtek. A legjelentősebb incidensre július 3-án került sor, amikor valószínűleg helyi szakadár fegyveresek sikertelen merényletet hajtottak végre a dél-oszétiai grúz enklávék vezetője, Dmitrij Szanakojev ellen. Augusztus elején Dél-Oszétia azzal vádolta Grúziát, hogy a grúz haderő több alkalommal is tüzérségi eszközökkel lőtt Dél-Oszétia területén elhelyezkedő célpontokat, valamint harckocsi- és tüzéregységeket vezényelt a grúz–dél-oszét konfliktusövezet határához.

Augusztus 7-én napközben újabb, összecsapások voltak a grúz és dél-oszét fegyveresek között, amelyeket követően Szaakasvili grúz elnök tüzszünetet ajánlott és tárgyalásokra szólította fel a Dél-Oszétiát. Az orosz békefenntartó erők parancsnoka bejelentette, hogy Grúzia és Dél-Oszétia tüzszünetben állapodott meg. A napközben történt események ellenére 7-én éjszaka – arra hivatkozva, hogy a dél-oszétek tovább folytatják a támadásokat – a grúz tüzérség csapást mért Chinvalira, Dél-Oszétia fővárosára, és a grúz haderő támadó hadműveletet¹ indított a szakadár köztársaság ellen. A grúz tüzérség a tűzcsapásai során célpontként lőtte az orosz békefenntartó erők bázisát is.

A fegyveres harcot tehát Grúzia kezdte, súlyosan megsértve a nemzetközi jogot, mert a békefenntartók ellen is figyelmeztetés nélkül erőt alkalmazott. Abházia és az Oroszországi Föderáció azonnal jelezte, hogy katonai segítséget nyújt Dél-Oszétiának.

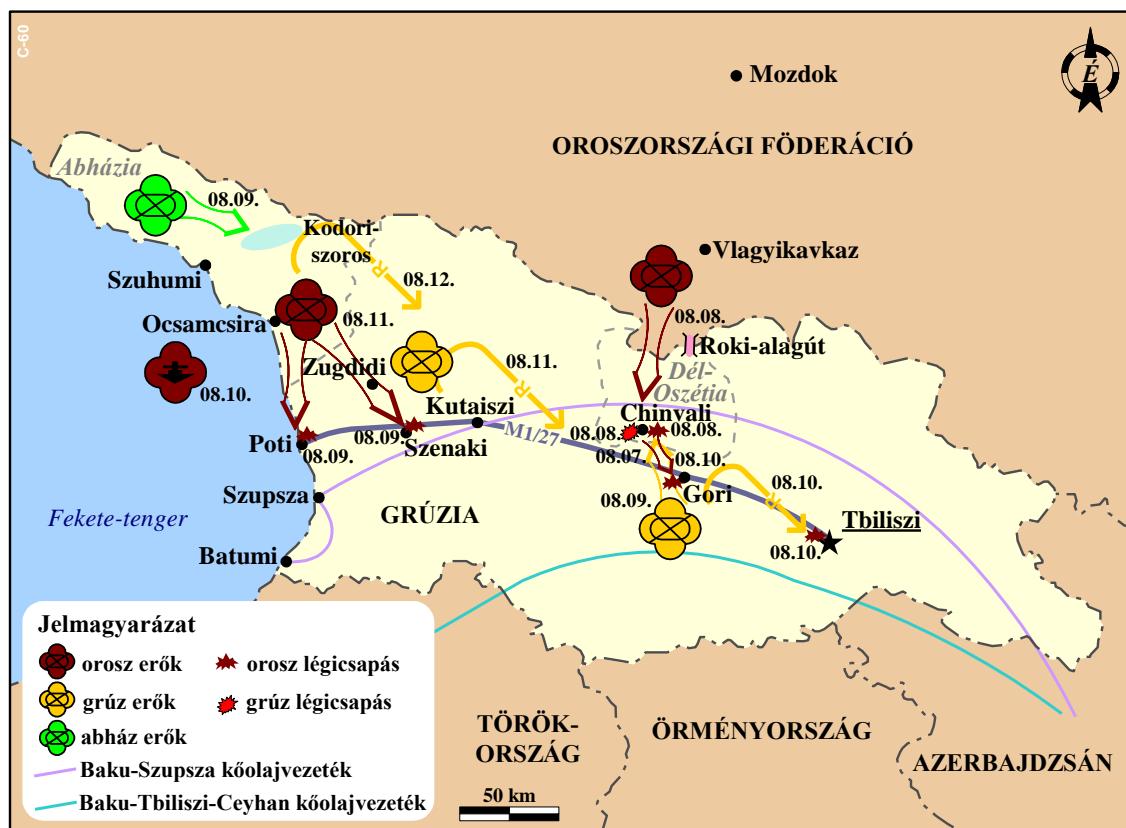
A harctevékenységek időszaka

	Grúzia	Dél-Oszétia	Abházia	A „békekikényszerítésbe” bevont orosz erők
Békelétszám	30 000	2500	8000	25 000
Tartalékos létszám	100 000	16 000	10 000	na.
Harckocsi	165 db T-72, 40 db T-55	15 db T-55/T-72	40 db T-55	200 db T-72/62
Páncélozott harcjármű	180 db BMP-1/BMP-2, BTR-80	22 db BMP-1, 24 db BTR-70/80	57 db BTR-70/80, 49 db BMP-1	160 db BMD-1/2, 120 db BMP-1/2, 120 db BTR-70/80
Ágyú/tarack	120 db 122 és 152 mm-es	24 db 122 és 152 mm-es	40 db 122 mm-es	144 db 122 és 152 mm-es
Sorozatvető	40 db BM-21, RM-70	6 db BM-21	15 db BM-21	36 db BM-21, 18 db Szermercs
Aknavető	80 db M120, M75, 2S12	30 db	na.	40 db 120 mm-es öj. aut. av., 54 db 2S12
Harci repülőgép	4-5 db harcképes Szu-25	na.	2 db Szu-25, 3 db L-39	120 db különböző harci repülőgép
Helikopter	30 db , ebből 9 db Mi-24	4 db Mi-8	3 db Mi-24, 12 db Mi-8	54 db Mi-24

1. ábra. A szembenálló felek haderőinek fontosabb mutatói [4] (Szerkesztette: Háber Péter)

¹ A támadásban résztvevő erők létszáma nem éri el a „hadművelet” megnevezéshez szükséges szintet, de abból kiindulva, hogy egy ország politikai céljainak elérése érdekében folytat műveleteket indokolt a hadművelet kifejezés alkalmazása.

A fegyveres konfliktus kirobbanását követően a harctevékenységek augusztus 07-12. között zajlottak Grúzia – Dél-Oszétia – Abházia és az úgynevezett „békekikényszerítésbe” bevont orosz 58. Hadsereg erői között.

2. ábra. Harctevékenységek 2008.08.07 – 08.12 között [5] (Szerkesztette: Háber Péter)

Dél-Oszétia

A grúz támadás augusztus 8-án folytatódott Chinvali ellen. Medvegyev elnök vezetésével az Oroszországi Föderáció Biztonsági Tanácsa a kialakult helyzet elemzése után az orosz csapatok Dél-Oszétiába vezényléséről döntött. Ezt követően megindult az orosz haderő kijelölt alakulatainak átcsoportosítása a térségbe, és az orosz légierő csapásokat mért a grúz csapatokra Dél-Oszétiában. Szaakasvili grúz elnök bejelentette, hogy Oroszország támadó hadműveletet kezdett Grúzia ellen és elrendelte a grúz haderő teljes harckészültségbe helyezését, valamint 100 ezer fő tartalékos mozgósítását.

Másnap az orosz 58. Hadsereg csapatai már megkezdték a grúz erők kiszorítását Dél-Oszétiából, és Dmitrij Medvegyev orosz elnök bejelentette, hogy a Dél-Oszétiába vezényelt orosz erők béke kikényszerítő műveletet folytatnak. Szaakasvili grúz elnök azonnali tűzszünetre, a csapatok szétválasztására és a harcok által érintett területek fegyvermentesítésére szólított fel. A grúz parlament jóváhagyta az államfő korábbi rendeletét a hadiállapot bevezetéséről. A hadiállapot 15 napos határidővel Grúzia egész területére kiterjedt. Az orosz csapatok 10-ére befejeztek a Dél-Oszétiában harcoló grúz erők ellenállásának felszámolást és kiszorítását a szakadár köztársaság területéről. Az orosz erők helyenként átlépték a grúz–dél-oszét határt is. Augusztus 11-én a dél-oszét és a grúz határ menti területekről visszavont grúz erők védelmi állásokat foglaltak Tbiliszitől nyugatra, azonban továbbra is tüzérségi csapásokat mértek Chinvalira, és az 58. Hadsereg csapataira.

	Mennyiségi erőviszony	
	Grúz	Dél-Oszét
Békelétszám	12	1
Tartalékos létszám	6,2	1
Harcocsi	11	1
Páncélozott harcjármű	3,9	1
Ágyú/tarack (100 mm felett)	5	1
Sorozatvető	6,7	1
Aknavető	2,7	1
Helikopter	7,5	1

3. ábra. Az erőviszony a grúz – dél-oszét erők között (Szerkesztette: Háber Péter)

Abházia

Augusztus 8-án fokozott harcokészültségbe helyezték a grúz-abház határ térségében elhelyezkedő abház erőket, amelyek szétbontakoztak a békefenntartó erők által ellenőrzött övezet határán. Augusztus 9-én az abház erők megkezdték a Kodori-szorosban levő grúz erők kiszorítását. Másnap az orosz Fekete-tengeri Flotta erőinek egy részét Grúzia partjaihoz, az abház partszakasz közelébe vezényelték, de Poti és Batumi kikötőjét nem vették blokád alá. Augusztus 11-én az abház és orosz erők összehangolt támadást indítottak a grúz–abház biztonsági zónában levő grúz erők ellen. 12-ére a grúz erőket kiszorították a Kodori-szorosból és az orosz/abház erők elfoglalták Potit, Szenakit és Zugdidit. A grúz belügyminisztérium szóvivője bejelentette, hogy a grúz csapatok kivonultak Abházia területéről.

	Mennyiségi erőviszony	
	Grúz	Abház
Békelétszám	3,7	1
Tartalékos létszám	10	1
Harcocsi	4,1	1
Páncélozott harcjármű	1,7	1
Ágyú/tarack (100 mm felett)	3	1
Sorozatvető	2,7	1
Harci repülőgép	2,5	1
Helikopter	2	1

4. ábra. Az erőviszony a grúz – abház erők között (Szerkesztette: Háber Péter)

A harcokban résztvevő orosz erőkkel az erőviszony számvetés során egységesen számoltam, mert nem rendelkezem pontos információkkal ezek megoszlásáról Abházia és Dél-Oszétia területén.

	Mennyiségi erőviszony	
	Grúz	A „békekikényszerítésbe” bevont orosz erők
Békelétszám	1.2	1
Harcocsi	1	1
Páncélozott harcjármű	1	2,,3
Ágyú/tarack	1	1,2
Sorozatvető	1	14
Aknavető	1	1,2
Harci repülőgép	1	24
Helikopter	1	1,8

5. ábra. Az erőviszony a grúz – „békekikényszerítésbe” bevont orosz erők között (Szerkesztette: Háber Péter)

Augusztus 12-én délre az orosz erők elérték a kitűzött hadműveleti célokat, vagyis az orosz békefenntartók és a szakadár területek lakosságának védelmét, valamint a 2008. augusztus 7-e előtti állapot helyreállítását, ezért Medvegyev orosz elnök elrendelte a hadművelet leállítását és ideiglenes tüszünet jött létre a harcoló felek között.

Veszteségek

Veszteség	Grúzia	Oroszország
személyi	143 fő halott 1964 fő sebesült	74 fő halott 171 fő sebesült 19 fő eltűnt
haditechnikai	1 db Szu-25, 1 db Mi-8, 1 db Mi-24, - kb. 70-40 db harckocsi és harcjármű 7 db hadihajó	3 db Szu-25, 2db Szu-24M 1 db Tu-22M3 repülőgép, - nincs információ az harckocsi és harcjármű veszteség nagyságáról.

6. ábra. A szemben álló felek vesztesége [6]; [7]; [8] (Szerkesztette: Háber Péter)

A polgári áldozatok számáról ellentmondásos adatok kerültek nyilvánosságra. Az összesítések szerint Dél-Oszétiában 300 fő veszítette életét, a grúziai halálos áldozatok száma 228 fő. [9]

A harctevékenységek leállítását követő katonai események

A harctevékenységek leállítását követően azonnal az orosz erők egy része megkezdte a visszatelepülést a békeelhelyezési-körletekbe, ezzel párhuzamosan az orosz erők biztonsági zóna kiépítését kezdték meg Grúzia területén. Ennek során ellenőrző-áteresztő és megfigyelő pontokat létesítettek, valamint ellenőrzésük alatt tartották Potit, Szenakit, Gorit. Az orosz erők megkezdtek a grúz katonai objektumok rombolását, a zsákmányolt fegyverzet, lőszer és felszerelés megsemmisítését vagy elszállítását.

Augusztus 23-án megkezdtek és be is fejezték a nehézfegyverzettel rendelkező orosz erők többségének visszavonását Grúziából Dél-Oszétiába és Abháziába, valamint a visszavont alakulatok zömének útba indítását Oroszországba.

Augusztus 23-a után az orosz katonai vezetés egyoldalúan új tűzszüneti zónákat jelölt ki a grúz – dél-oszét, valamint a grúz – abház határ körzetében. A Dél-Oszétia körüli zóna nagyjából egybeesett az 1992. évi tűzszüneti szerződésben rögzített zónával, de az Abházia körüli zóna ugyanakkor lényegesen nagyobb volt, mint az 1994. évi tűzszüneti szerződésben rögzített, helyenként 20 km-rel is mélyebben benyúlt Grúzia területébe. A zónákon belül megfigyelő pontokat létesítettek, de azok személyi állománya csak az ellenőrző-áteresztő pontok védeleméhez szükséges fegyverzettel rendelkezett. Oroszország a Sarkozy-Medvegyev megállapodásban vállalta a grúz területen lévő ellenőrző pontjai felszámolását, amit október 10-ig be is fejezett.

A hadrafogható grúz erőket augusztus 10-én Tbiliszi körzetében vonták össze, majd az orosz csapatok kivonulását követően fokozatosan visszatértek korábbi laktanyáikba, s megkezdtek a háborús sérüléseket szenvedett infrastruktúra helyreállítását.

A grúz tevékenység értékelése:

A grúz politikai vezetés feltételezhetően az alábbi okok miatt döntött a támadó hadművelet megkezdése mellett:

- a NATO bukaresti csúcstalálkozóját követően a grúz vezetés már nem bízott a NATO-tagság gyors elnyerésében;
- attól tartott, hogy a szakadár köztársaságok számára Koszovó függetlenségének kikiáltása és nemzetközi elismerése precedenst jelenthet;

- a NATO csúcstalálkozót követően Abházia és Dél-Oszétia egyaránt magabiztosabbá vált, és rendszeresen – kisebb összecsapásokkal – provokálták Grúziát;
- az erőviszonyok és a katonaföldrajzi tényezők ismeretében Grúzia feltehetően már lemondott az Abházia feletti ellenőrzés visszaszerzéséről, de Dél-Oszétia visszafoglalására még látott esélyt;
- a grúz fegyveres erőknél a háborút megelőző években végrehajtott fegyverzeti és kiképzése korszerűsítés miatt a grúz politikai vezetés bízott a katonai erőfölényében és sikerben a szakadár köztársasággal szemben.

Az orosz fegyveres erők konfliktus előtti tevékenysége arra utalt, hogy – feltehetően megbízható hírszerzési adatok birtokában – felkészültek egy esetleges grúz támadás elhárítására, amiről a grúz hírszerzésnek is tudnia kellett. A grúz politikai vezetés valószínűleg azért döntött mégis Dél-Oszétia megtámadása mellett, mert abban bízott, hogy a nyári szabadságolás és az olimpia megnyitása jelentősen lassítja az eseményekre történő orosz és nemzetközi reagálást. Egy gyors támadó hadművelettel (mielőtt az orosz politikai vezetés reagálni tudna) elfoglalja Dél-Oszétia fővárosát, majd leállítja a harctevékenységet, és új status quo-t teremtve biztosítja a köztársaság visszacsatolását Grúziához. Az orosz politikai és katonai vezetés azonban gyorsan és határozottan reagált, mielőtt a grúz haderő elérte volna céljait.

A grúz harci morál összeomlásának okai

A grúz szárazföldi csapatok harci morálja – feltehetően a gyors orosz sikerek, a nem megfelelő kiképzettség és a vezetési rendszer súlyos hiányosságai következtében – rövid idő alatt összeomlott, ami a harc képesség gyors elvesztését eredményezte. Az előző években jelentős technikai fejlesztéseket hajtott végre a grúz haderő, de a csapatok, és főként a tiszti állomány kiképzettsége, gyakorlati tapasztalati nem voltak megfelelő szinten. Az alegységparancsnokok még nem készültek fel az önálló döntéshozatalra, az alárendeltek vezetésére. A harci morál gyors összeomlásában feltehetően közrejátszott az is, hogy a politikai vezetés a grúz erőket elsősorban nemzetközi keretek között végrehajtott békefenntartói feladatokra készítette fel. Ennek ellenére azonban egy olyan művelet végrehajtására alkalmazta, amelynek céljával (a nemzetközi jogot súlyosan megsértve, egy több mint 15 éve de facto független területnek a visszafoglalása katonai erővel) a személyi állomány jelentős része valószínűleg nem tudott teljesen azonosulni. A katonák pszichikai felkészületlenségét és alacsony morális állapotát jól jelzi, hogy a személyi állomány jelentős része harcba sem bocsátkozva, felszerelését és haditechnikai eszközeit elhagyva elmenekült. A grúz haditechnikai veszteség jelentős része ebből származott. A lélektani felkészültség és a feladattal történő azonosulás fontosságát és a katonai sikerre gyakorolt hatását jól példázza, hogy az ország légtérét oltalmazó és mind gyakorlatilag, mind pszichológiailag erre felkészített grúz légvédelem az orosz légi fölény ellenére meglehetősen sikeresen hajtotta végre a feladatait.

Az orosz fegyveres erők tevékenységének értékelése

Az orosz haderő elsődlegesen a Dél-Oszétia elleni grúz támadó csoportosítás első, majd második lépcsőjére, az abház területeken állomásozó grúz erőkre, továbbá a haditengerészet Poti-i bázisára és a grúz légierő repülőtereire mért csapásokat. Ugyanakkor nem érte támadás a Tbiliszi védelmére összevont erőket, a Tbilisziben levő vezetési pontokat. Poti polgári kikötője is sértetlen maradt, holott a nemzetközi sajtó először arról tájékoztatott, hogy teljesen

lerombolták. A csecsenföldi harcokhoz képest lényegesen kevesebb polgári áldozatot követeltek a harcok, s a lakott települések nem szenvedtek jelentős károkat.

Az orosz fegyveres erők a hadművelet végrehajtása során nem támadtak szándékosan civil célpontokat, törekedtek a polgári lakosság és a nemzetközi erők megóvására. A támadásokat megelőzően felszólították az ENSZ-t és az EBESZ-t megfigyelőik kivonására, valamint az Egyesült Államokat, hogy távolítsa el szállító repülőgépeit a Tbiliszi közelében lévő repülőtérrel.

Nem áll rendelkezésre megerősített adat arra vonatkozóan, hogy az orosz erők rendszeresen és kiterjedten fosztogattak volna. Ilyen cselekmények feltehetően előfordultak, de valószínűsíthetően elsősorban a beérkezett nem reguláris dél-oszét és abház erők egyes tagjainak részéről, és inkább elszigetelt jelenségnek lehet tekinteni, amit a grúz média hadjárat felerősített.

A szárazföldi csapatok tevékenysége

A Dél-Oszétiába és Abháziába vezényelt orosz szárazföldi csapatok létszámban és fegyverzetben a grúz szárazföldi csapatokhoz közel azonos erőt képviseltek. A beérkező orosz harccsoportok helyi erőfölény létrehozásával folyamatosan támadták a még harcképes grúz erőket. Az átszagdelt, erdős-hegyes, nehezen járható terepen harckocsi- és gépesített lövészalegységeket alkalmaztak. A légideszant-alegységek a gépesített lövész alegységekkel együtt, a támadás első lépcsőjében harcoltak.

Felszerelés

A műveletben részt vevő szárazföldi alegységek zöme régi típusú és gyártású, nem korszerű fegyverzetrel rendelkezett. A nehézfegyverzet jelentős részét az 1960-as, 1970-es években gyártott fegyverek tették ki. Az egyetlen kivételt a légideszant-csapatok alegységei jelentették, amelyek már új egyéni fegyverzetrel, védőeszközökkel és felszereléssel hajtották végre feladataikat.

Morális helyzet

Az orosz alakulatok személyi állományának morális helyzete jó volt, ugyanakkor a feladatokat nem minden esetben a harcszabályzatoknak megfelelően hajtották végre. Magabiztosságuk lezserséget, a felderítés és a menetbiztosítás elhanyagolását eredményezte.²

A légierő tevékenysége

Az orosz légierő – a szárazföldi csapatokkal ellentétben – döntő mennyiségi és minőségi fölényrel rendelkezett a grúz légierővel szemben.

A grúz légierő minimális képességei miatt a légierő csata- és bombázó repülőgépei legtöbbször vadászkíséret nélkül hajtották végre feladataikat.

A döntő légi fölény ellenére az orosz légierőnek nem sikerült semlegesítenie a grúz légvédelmet, ezért hat repülőgép veszteséget szenvedett. [10] A szárazföldi csapatok légi támogatására csak elvétve alkalmaztak harci helikoptereket, ezt a feladatot is Szu-25 típusú csatarepülőgépekkel oldották meg. Az orosz repülőerők katonai célpontokat támadtak. A légierő repülőgépei szándékosan nem támadtak polgári célpontokat.

Az orosz légierő repülőgépei csak korlátozott mennyiségben alkalmaztak precíziós fegyvereket, ezért a csapások pontatlanok voltak. A bevetések során ledobott bombák jelentős része feltehetően lejárt szavatossága következtében nem robbant fel.

A konfliktus során az orosz erők nem alkalmaztak pilóta nélküli felderítő repülőgépeket, és csak néhány esetben hajtották végre a csapások eredményének megfigyelését.

² Augusztus 8-án az 58. hadsereg parancsnoka kis híján fogságba esett.

Az orosz légierő nem készült kutató-mentő feladatok végrehajtására, ezért kísérletet sem tettek a lezuhant repülőgépek személyzetének kimentésére.

A haditengerészet tevékenysége

Az orosz Fekete-tengeri Flotta az orosz erők hadműveletének támogatására augusztus 10-én vonult fel Grúzia partjaihoz, illetve kezdte meg tengerészgyalogos erők szállítását Abháziába. A flotta négy hadihajóval [11] hajtotta végre feladatát, amivel – figyelembe véve az orosz hadihajók összehasonlíthatatlanul nagyobb tűzerejét és harci alkalmazási képességeit – döntő fölénybe került a grúz haditengerészettel szemben.

Pszichológiai-információs és számítógépes hadviselés

Pszichológiai hadviselést orosz részről elsősorban harcászati szinten alkalmaztak. A leghatásosabb módszer a „csecsenek bevetésével” történő fenyegetés volt. Kiszivárogtatták, hogy a Csecsenföldön állomásozó 42. gépesített lövészadosztály csecsen katonákból álló zászlóaljaiból néhány alegység Dél-Oszétiába érkezett.³

Az orosz információs hadviselés hadászati szinten nem volt hatékony. Az orosz katonai és polgári szervezetek nem használták ki lehetőségeiket annak bizonyítására, hogy – a grúz vádakkal ellentétben – Oroszország nem alkalmaz túlzott erőt, illetve hogy Grúzia szegte meg az érvényben levő tűzszünetet. Ennek következtében Oroszország a nemzetközi médiában egy ideig alulmaradt a grúz propagandával szemben.

Orosz részről hatékony megosztott szolgáltatásmegtagadással (DDoS)⁴ járó támadásokat hajtottak végre a grúz internetes oldalak ellen. A túlterheléses támadásokkal sikerült jelentős mértékben bénítaniuk a grúz köztársasági elnök, a minisztériumok, az állami szervezetek, a hírcsatornák és a bankok internetes oldalainak a működését. A hírcsatornák bénításával azonban csak részben sikerült csökkenteni a grúz propaganda-hadjárat eredményességét.

A GRÚZ – DÉL-OSZÉT – OROSZ FEGYVERES KONFLIKTUS ÖSSZEFOGLALÁSA AZ ASZIMMETRIKUS MŰVELETEK SZEMPONTJÁBÓL

A fenti fegyveres konfliktus eseményei és adatai megítélésem szerint jól szemléltetik, hogy az aszimmetrikus műveletek egyszerre jelenhetnek meg a reguláris és a milícia jellegű erők közötti összecsapásokban is, illetve a fegyveres küzdelem különböző szintjein, valamint a nem fegyveres szembenállás területein is.

Stratégiai szintű aszimmetriának lehetne tekinteni, hogy a létszámban jelentősen kisebb grúz haderő egy atomfegyverrel rendelkező katonai nagyhatalom érdekszférájába tartozó terület ellen indított támadást. A gyakorlatban azonban ez mégis, csak a hadműveleti szintnek felelt meg, mert az orosz fél – amint ez az erőviszony számvetésekből is látszik – nem alkalmazott túlzott katonai erőt érdekei védelme érdekében.

A konfliktusban részt vevők tevékenysége véleményem szerint kellő mértékben illusztrálja, hogy az aszimmetria milyen változatos területeken alakulhat ki a különböző erejű, képességű és helyzetű ellenfelek között. Ezt szeretném az alábbi példákkal részletesen is alátámasztani:

- a grúz erők jelentős számbeli erőfölénye a dél-oszét csapatokkal szemben;
- az orosz szárazföldi erők képessége arra, hogy harcászati szintű helyi erőfölényt hozzanak létre az egyébként összlétszámban és fegyverzetben közel azonos grúz haderővel szemben;

³ 1992-ben, az abház-grúz fegyveres konfliktus során a segítségül beérkezett csecsen szabadcsapatok jelentős részben hozzájárultak a grúz csapatokkal szembeni abház győzelemhez.

⁴ Distributed Denial of Service (DDoS) – megosztott szolgáltatásmegtagadással járó támadás

- az abszolút orosz légi fölény, és az ennek ellenére meglehetősen sikeresen tevékenykedő grúz légvédelem;
- a gyors orosz haditengerészeti fölény kivívása;
- az abház csapatok sikeres tevékenysége a szinte minden területen mennyiségi fölényrel rendelkező grúz erőkkel szemben;
- a konfliktust megelőző politikai helyzetértékelés, a hadművelati tervezés és a kiképzés során jelentkező különbözőségek a grúz és orosz erők között, annak ellenére, hogy feltételezhetően mindkét fél rendelkezett a szükséges hírszerzési és felderítési információkkal;
- a katonák pszichológiai felkészítés és a csapatok morális állapota között meglévő jelentős különbségek, amelyek akkor sem csökkentek, amikor a grúz erőknek már a honi területeket kellett volna védeniük;
- a diplomáciában és a nemzetközi média irányába folytatott kommunikációban jelentkező, hónapokig tartó túlnyomó grúz fölény;
- és végül, de nem utolsó sorban a számítástechnikai hadviselés területén kialakult jelentős orosz túlsúly.

ÖSSZEGZÉS

Az aszimmetrikus hadviselés fogalma jelenleg erősen kapcsolódik a terrorizmushoz túlnyomó részt csak ebből a szempontból értékelik és elemzik ezt a műveleti formát. Ez a nézőpont azonban erősen kötődik a jelenlegi amerikai biztonságpolitikai helyzethez, kihívásokhoz, és stratégiai környezethez, vagyis nem eléggé általános (átfogó) jellegű. Ez a szemlélet csak az ún. „negatív aszimmetriát” tartalmazza, ami abból indul ki, hogy az USA mindenkivel szemben már eleve nagy technológiai, katonai, és gazdasági fölényből indul, így nem tárgyalja az olyan szituációkat, amelyekben egyenrangú, vagy közel egyenrangú felek alkalmazzák egymás ellen az aszimmetrikus eljárásokat, vagyis az aszimmetriára alapozzák a teljes stratégiájukat. [12]

Az orosz-grúz összecsapás arra figyelmeztet, hogy két állam közötti konfliktus esetén számolni kell azzal, hogy a szemben álló felek arra törekednek majd, hogy megbénítsák egymás, az Internettel összeköttetésben lévő infrastruktúráinak működését. Ezzel az iparilag és gazdaságilag fejlett országokban több stratégiai fontosságú területen is jelentős károkat okozhatnak. [13]

Úgy gondolom, hogy a korábbi ideológiai alapú globális katonai szemben állás megszűntével az aszimmetrikus hadviselés egyre inkább jellemző lesz korunk és a jövő fegyveres konfliktusaira, helyi, vagy regionális háborúira is. Ebből kiindulva véleményem szerint mind inkább szükségessé válik majd az aszimmetrikus műveletek területeinek, fajtáinak, módszereinek és más egyéb összetevőinek elméleti feldolgozása, rendszerezése és gyakorlati alkalmazási lehetőségeinek a meghatározása nem csak a nagyhatalmak, hanem a különböző szövetségi rendszerekben és békeműveletekben résztvevő országok haderői számára is.

Ugyanakkor a 2008-as orosz grúz háború megmutatta, hogy továbbra sem lehet kizárni egy magas intenzitású konfliktus kialakulásának esélyét a fejlett országok között sem. Az a tény, hogy összhaderőnemi hadviselés alkalmazásával az orosz fegyveres erők megközelítőleg egy hét alatt teljesítették feladatukat és ezzel több, hadművelati szintű katonai és külpolitikai célt is megvalósítottak minden döntéshozót el kell, hogy gondolkodtasson. A fenti események tükrében nem lehet felelőséggel kijelenteni, hogy nem léphet színre bárhol egy szélsőséges politikus, aki kihasználva a nemzetközi diplomácia meglehetősen lassú reakció idejét, megkísérli, hogy erőszakot alkalmazva kész, új tények elé állítsa a világot? Éppen ezért egyetlen ország sem nélkülözhet, egy hiteles elrettentő képességgel rendelkező haderőt,

melyet szükség esetén egy aszimmetrikus hadviselésre kiképzett és felfegyverzett tartalékos erő egészít ki. [14]

Felhasznált irodalom

- [1] Dr. habil. Krajnc Zoltán: Az aszimmetrikus hadviselés, fenyegetés alapkérdései; Repüléstudományi Közlemények, 2008. évi Különszám; (Repüléstudományi Konferencia 2008. április 11.)
http://www.szrfk.hu/rtk/kulonszamok/2008_cikkek/Krajnc_Zoltan.pdf
(Letöltés ideje: 2013.03.18.)
- [2] Kiss Álmos Péter: Generációk a hadviselésben – negyedik generáció; Hadtudományi Szemle 2009./ 2. szám, pp.: 10-18. http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2009/2009_2/2009_2_hm_kiss_almos_10_18.pdf (Letöltés ideje: 2013.03.23.)
- [3] http://portal.zmne.hu/portal/page?_pageid=34,17704,34_112973,34_112961&_dad=portal&_schema=PORTAL (Letöltés ideje: 2013.03.23.)
- [4] Михаил Барабанов, Антон Лавров, Вячеслав Целуйко: Танки августа; Центр анализа стратегий и технологий; Москва, 2009
http://cast.ru/files/the_tanks_of_august_sm.pdf (Letöltés ideje: 2013.03.23.)
- [5] http://hu.wikipedia.org/wiki/Orosz%E2%80%93gr%C3%BAz_h%C3%A1bor%C3%BA (Letöltés ideje: 2013.03.19.)
- [6] <http://hu.wikipedia.org/wiki/Orosz> (Letöltés ideje: 2013.03.23.)
- [7] [http://ru.wikipedia.org/wiki/Война_в_Южной_Осетии_\(2008\)](http://ru.wikipedia.org/wiki/Война_в_Южной_Осетии_(2008))
(Letöltés ideje: 2013.03.23.)
- [8] Михаил Барабанов, Антон Лавров, Вячеслав Целуйко: Танки августа; Центр анализа стратегий и технологий; Москва, 2009
http://cast.ru/files/the_tanks_of_august_sm.pdf (Letöltés ideje: 2013.03.23.)
- [9] http://hu.wikipedia.org/wiki/Orosz%E2%80%93gr%C3%BAz_h%C3%A1bor%C3%BA (Letöltés ideje: 2013.03.22.)
- [10] http://hu.wikipedia.org/wiki/Orosz%E2%80%93gr%C3%BAz_h%C3%A1bor%C3%BA (Letöltés ideje: 2013.03.22.)
- [11] [http://ru.wikipedia.org/wiki/Российско-грузинское_военно-морское_столкновение_\(2008\)](http://ru.wikipedia.org/wiki/Российско-грузинское_военно-морское_столкновение_(2008)) (Letöltés ideje: 2013.03.22.)
- [12] Dr. habil. Krajnc Zoltán: Az aszimmetrikus hadviselés, fenyegetés alapkérdései; Repüléstudományi Közlemények, 2008. évi Különszám; (Repüléstudományi Konferencia 2008. április 11.)
http://www.szrfk.hu/rtk/kulonszamok/2008_cikkek/Krajnc_Zoltan.pdf
(Letöltés ideje: 2013.03.18.)
- [13] http://portal.zmne.hu/portal/page?_pageid=34,17704,34_112973,34_112961&_dad=portal&_schema=PORTAL (Letöltés ideje: 2013.03.23.)
- [14] Somkuti Bálint: A negyedik generációs hadviselés - az érdekérvényesítés új lehetőségei; Doktori (PhD) értekezés, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2012; p. 145.;
http://www.uni-nke.hu/downloads/konyvtar/digitgy/phd/2012/somkuti_balint.pdf
(Letöltés ideje: 2013.03.23.)